

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ennallistamisasetus ja kaupunkiympäristöt – mistä on kyse

Sisältö

1. Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu 4
2. Ennallistamisasetus asettaa tavoitteita kaupunkiympäristöille 5
3. Mitä kaupunkeja ja kuntia kaupunkiartikla koskee? 6
4. Mitä ovat kaupunkiekosysteemialueet? 6
5. Tyydyttävien tasojen ja toimenpiteiden määrittely 7
6. Toimeenpanon mittaaminen ja seuranta 7
7. Vaikutukset kuntien toimintaan 8
- Käsitteet 9

EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteena on pysäyttää luontokato ja parantaa luonnon monimuotoisuutta laajasti eri ympäristöissä. Elokuussa 2024 voimaan tullut ennallistamisasetus on viime vuosien merkittävin laki luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi Euroopan unionin alueella.

Ennallistamisasetuksen kaupunkiympäristöjä koskeva artikla 8 asettaa tavoitteita kaupunkiekosysteemialueiden kaupunkivihreän ja latvuspeiton määrälliselle kehitykselle. Kaupunkivihreän ja latvuspeiton lisäämisellä voidaan parantaa ilmastomuutokseen sopeutumista ja luonnon monimuotoisuutta, asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä elinympäristöjen viihtyisyyttä.

Suomella on erinomaiset lähtökohdat kaupunkivihreän ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Myös tiheimmin asutut kaupunkimme ovat kansainvälisesti vertaillen vihreitä ja monet kaupungit ovat jo sitoutuneet erilaisiin kaupunkivihreää edistäviin toimiin.

1. Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu

Jäsenvaltioiden tulee laatia elokuuhun 2026 mennessä kansallinen ennallistamissuunnitelma, jossa esitetään toimenpiteet, joilla jäsenvaltio aikoo saavuttaa EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteet.

Kaupunkiartiklan osalta ennallistamissuunnitelmassa määritellään muun muassa seurannan pohjana toimivat kaupunkiekosysteemialueet, ehdotus vuoden 2023 jälkeisistä kaupunkivihreän ja latvuspeiton tyydyttävistä tasoista sekä toimenpiteet, joilla tavoitteisiin päästään. Kaupunkiartiklan osalta suunnitelman valmistelua johtaa ympäristöministeriö ja valmistelussa tehdään tiiviissä yhteistyössä kaupunkien, kuntien, tutkimuslaitosten ja muiden toimijoiden kanssa.

Koko ennallistamissuunnitelmaa valmistellaan ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön johdolla viidessä eri teemaryhmässä ja erillisessä projektiryhmässä. Projektiryhmän ja teemaryhmien työtä ohjaa ohjausryhmä, jota johtavat ministeriöiden kansliapäälliköt ja jossa ovat mukana kaikkien hallituspuolueiden valtiosihteerit. Lopullisen päätöksen kansallisen ennallistamissuunnitelman sisällöstä tekee Suomen hallitus.

2. Ennallistamisasetus asettaa tavoitteita kaupunkiympäristöille

Ennallistamisasetuksen kaupunkiartiklan tavoitteet koskevat kaupunkivihreän ja latvuspeiton määrällistä kehitystä. Toimeenpanon alkuvaiheessa näissä ei saa tapahtua nettohävikkiä ja myöhemmin tulee saavuttaa kasvava kehityssuunta.

Ei nettohävikkiä -tavoite vuoteen 2030 saakka

- Vuoteen 2030 mennessä kaupunkiekosysteemialueilla ei saa tapahtua kaupunkivihreän ja latvuspeiton kansallisten kokonaispinta-alojen nettohävikkiä vuoteen 2024 verrattuna.
- Tarkastelun ulkopuolelle voidaan kuitenkin jättää kaupunkiekosysteemialueet, joissa kaupunkivihreän osuus ylittää 45 % ja kaupunkipuuston latvuspeitto 10 %. Suomessa nämä raja-arvot ylittävät jo kaikissa todennäköisesti artiklan piiriin kuuluvissa kunnissa.

Kasvatavat kehityssuunnat vuodesta 2031 alkaen

- Vuodesta 2031 alkaen kaupunkivihreän kansallisen kokonaispinta-alan ja kunkin kaupunkiekosysteemialueen latvuspeiton pinta-alan tulee kasvaa, kunnes saavutetaan tyydyttävät tasot.
- Kaupunkivihreän ja latvuspeiton tyydyttävien tasojen määrittelystä vastaa jäsenvaltio ja määrittelyssä hyödynnetään viimeisintä tieteellistä näyttöä.

3. Mitä kaupunkeja ja kuntia kaupunkiartikla koskee?

Tavoitteet koskevat Suomessa noin 60-70 tiheimmin asuttua kuntaa. Euroopan komissio julkaisee vahvistetun luettelon kunnista vuoden 2025 loppuun mennessä.

Artiklan piiriin kuuluminen määräytyy asukastiheyden perusteella: Artikla 8 koskee taajaan asuttuja alueita (ns. UCC-alueet), joissa vähintään 50 % väestöstä asuu yhdessä tai useammassa kaupunkikeskuksessa tai joissa alle 50 % asuu kaupunkikeskuksessa, mutta vähintään 50 % kaupunkiklusterissa. Artiklassa mainitut kaupunkikeskukset ja kaupunkiklusterit eivät kuitenkaan vastaa Suomessa käytettävää taajaman määritelmää.

4. Mitä ovat kaupunki-ekosysteemialueet?

Ennallistamissuunnitelmassa määriteltävät kaupunkiekosysteemialueet toimivat toimeenpanon seurannan pohjana. Jokaisesta artiklan piiriin kuuluvasta kunnasta luetaan kaupunkiekosysteemialueeksi vähintään kunnan taajaan asutut osat.

Jäsenvaltiolla on useita vaihtoehtoja kaupunkiekosysteemialueiden rajaamiseen ja siksi rajaustavasta on tärkeää keskustella yhdessä muun muassa valtion ja kuntien kesken. Kaupunkiekosysteemialue voi olla

- koko kaupunki tai kunta,
- kaupungin tai kunnan taajaan asutut osat,
- kaupungin tai kunnan taajaan asutut osat ja lähialue (vähintään 1 km) tai
- kahden tai useamman kaupungin tai kunnan kaupunkiekosysteemialueista yhdistetty kaupunkiekosysteemialue.

Kaupunkiekosysteemialueen rajaustavalla voi olla vaikutusta siihen, miten sujuvasti artiklan tavoitteet ovat saavutettavissa.

5. Tyydyttävien tasojen ja toimenpiteiden määrittely

Ennallistamissuunnitelmassa määritellään kaupunkivihreän ja latvuspeiton tyydyttävät tasot sekä toimenpiteet, joilla nämä saavutetaan. Tyydyttävät tasot ovat tavoitetasoja, joihin jäsenvaltion tulee pyrkiä vuoteen 2050 mennessä. Toimenpiteet voivat olla kansallisia, alueellisia tai paikallisia. Toimenpiteet voivat sisältää myös vapaaehtoisia keinoja, jotka eivät pohjautu suoraan artiklan kirjauksiin.

Asetus jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa toimeenpanossa. Suomessa ennallistamissuunnitelmatyön ohjausryhmä linjasi, että suunnitelmassa pyritään monivaikutteisiin toimiin, joilla tavoitellaan samanaikaisesti useita hyötyjä, esimerkiksi sekä luontokadon että ilmastomuutoksen torjuntaa. Toimien tulee myös olla kustannustehokkaita.

6. Toimeenpanon mittaaminen ja seuranta

Kaupunkivihreän kehitystä seurataan vuodesta 2031 alkaen kansallisella tasolla ja latvuspeiton kehitystä kunkin kaupunkiekosysteemin tasolla. Tavoitteiden saavuttamisen seurannasta vastaa jäsenvaltio ja se toteutetaan joka kuudes vuosi.

Kaupunkivihreän ja latvuspeiton määrien kehitystä seurataan EU:n maakartoituspalvelu Copernicuksen tietojen ja mahdollisten kansallisten lisätietojen perusteella.

Kaupunkivihreällä tarkoitetaan puiden, pensaikkojen, pensastojen, pysyvän ruohokasvillisuuden, jäkälien ja sammalten, lammikoiden ja sisävesistöjen kokonaisalaa, mukaan lukien rakennuksiin ja infrastruktuuriin integroitu vihreä. Latvuspeitolla tarkoitetaan puiden peittämää kokonaisalaa.

7. Vaikutukset kuntien toimintaan

Kaupunkiympäristöjä koskeva artikla ei velvoita kuntien kaavoitusta, mutta kaavoituksella ja muulla kunnan suunnittelulla voidaan tukea artiklan tavoitteiden toteutumista. Tällöin suunnittelussa korostuvat kaupunkivihreän laadullinen ja määrällinen yhteensovittaminen rakentamiseen.

Asetuksen muilla artikloilla voi olla välillisiä vaikutuksia kaavoitukseen.

Osana ennallistamissuunnitelman kansallista valmistelua toteutetaan ympäristövaikutusten arviointi, jossa tarkastellaan toimenpiteiden vaikutuksia muun muassa ihmisten terveyteen ja elinoloihin, maaperään, vesiin ja ilmastoon, luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin sekä talouteen.

Artiklan 8 toimeenpanon vaikutuksia suuntaavat esimerkiksi valittava kaupunkieko-
systeemialueiden rajaustapa sekä se, mille tasolle Suomi asettaa kaupunkivihreän ja latvuspeiton kansalliset tyydyttävät tasot. Hyviin ja vaikuttaviin toimeenpanon ratkaisuihin pyritään laatimalla ennallistamissuunnitelmaa laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Käsitteet

Kaupunkiekosysteemialue

Kaupunkiympäristöjä koskevan artiklan 8 seurannassa käytettävä alueyksikkö, jonka rajaamiseen on useita vaihtoehtoja. Kaupunkiekosysteemialueet määritellään ennallistamissuunnitelmassa.

Kaupunkikeskukset ja kaupunkiklusterit

Näillä kuntien taajaan asutuilla alueilla eli UCC-alueilla tarkoitetaan asetuksen (EY) N:o 1059/2003 4 b artiklan 2 kohdan mukaisesti vahvistettua ruutuperusteista typologiaa käyttäen luokiteltuja kaupunkien, pienempien kaupunkien ja esikaupunkien alueyksiköitä. Kaupunkikeskukset ja kaupunkiklusterit eivät vastaa Suomen taajamia.

Kaupunkivihreä

Puiden, pensaikkojen, pensastojen, pysyvän ruohokasvillisuuden, jäkälien ja samalten, lammikoiden ja sisävesistöjen kokonaisala, mukaan lukien rakennuksiin ja infrastruktuuriin integroitu vihreä, kuten viherkatot.

Latvuspeitto

Puiden peittämä kokonaisala.

Tyydyttävä taso

Jäsenvaltiossa määriteltävät kaupunkivihreän ja latvuspeiton kasvutavoitteet, jotka määrittävät näiden tavoiteltavan kasvuvauhdin vuoteen 2050 saakka.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

